

СТРАТЕГІЇ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Ганна Товканець

*Мукачівський державний університет,
вул. Ужгородська, 26, Мукачево, Україна, UA–89600
tovkanec2017@gmail.com*

Розглянуто особливості розвитку університетської освіти в європейському освітньому просторі. *Обґрунтовано* збільшення тривалості життя, розвиток інтелектуальних технологій, зростання цифрової реальності, надструктуризацію організацій, інституцій та бізнесу, новітні технології ЗМІ та соціальних мереж, глобальну взаємопов'язаність як умови освітніх трансформацій. *Визначено* стратегії університетської освіти: соціальна відповідальність закладів вищої освіти, спрямування на розвиток компетентностей, академічна мобільність й інтернаціоналізація. Виявлено характерологічні особливості і критерії ефективності університетської освіти. *Наголошено*, що в умовах глобалізації і транснаціоналізації важливим є формування компетентностей – особистісних, соціальних, аналітичних прогностичних, компетентностей синтезу, системного мислення критичного мислення. *Виокремлено* як тенденції у становленні університетської освіти: поглиблення і розширення інтернаціоналізаційних та транснаціоналізаційних процесів, забезпечення якості вищої освіти, актуалізація та підвищення рівня докторської підготовки, розвиток культури академічної автономії й творчості, гармонійне поєднання наукових досліджень, бізнесу та практичної підготовки, створення системи соціальної відповідальності, зростання ролі університетів у зміцненні демократичних суспільств і посиленні громадянської єдності. *Зроблено висновок*, що впровадження технологічних інновацій потребує змін особистісного і міжособистісного аспектів університетської освіти: поглиблення особистісно-орієнтованого навчання й акцент на самоорганізацію освітньої діяльності здобувача освіти, створення команд, груп і мережевої взаємодії, що дає можливість розвитку колективних і глобальних компетенцій та процесів індивідуального зростання, нових глобальних освітніх екосистем, удосконалення показників освітнього рівня.

Ключові слова: університетська освіта, стратегія розвитку, тенденції, європейський освітній простір, компетентність, педагогічний діалог, якість вищої освіти, соціальна спрямованість.

Постановка проблеми. Глобальний світ стрімко змінюється, що веде до культурних, демографічних й технологічних зрушень і трансформацій в освіті. Переосмислення суспільних завдань, необхідність адаптації до очікувань суспільства, зростання попиту на формування навичок майбутнього спонукають університетську освіту на початку XXI століття до підготовки успішного

професіонала [5], який зорієнтований на безперервне удосконалення компетентностей.

Розвиток університетської освіти відбувається в умовах модернізації соціально-економічної політики Євросоюзу, яка формується як на національному, регіональному, так і загальноєвропейському рівнях, що відображено в стратегічних документах і програмах [9; 10; 14]. Кардинальне оновлення напрямів, принципів і механізмів освітнього розвитку відповідно до сучасних потреб суспільства і динаміки світового освітнього простору пов'язане із забезпеченням і підтримкою рівня життя людей та з необхідністю реалізації їх безперервно зростаючих потреб [10]. Університетська освіта, будучи центром відтворення інтелектуального потенціалу, перетворюється на стратегічно важливий суб'єкт забезпечення інноваційного розвитку суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем вищої освіти приділяється значна увага науковців, серед яких варто наголосити на наукових доробках вітчизняних учених Н. Авшенюк, І. Каленюка, В. Кременя, В. Лугового, Л. Лук'янової, Н. Ничкало, О. Савченко та інших, зарубіжних дослідників А. Аузана, К. Флори, М. Марл, М. Марфі, П. Монтесіноса та ін. Особливу увагу дослідники приділяли проблемі трансформації університетської освіти, оскільки в умовах глобалізації, геополітики і науково-технічного прогресу відбувається переорієнтація її цілей і функцій, змінюються концептуальні напрями, стратегії [9].

М. Вовк [3], І. Каленюк, О. Куклін [5], П. Монтесінос, Дж. Карот, Ф. Мора [19] проаналізували загальні принципи розвитку вищої освіти. Н. Авшенюк [1], О. Волярська [4], Г. Товканець [12], М. Чернов, Л. Конопляник, Ю. Прищупа [13] збагатили педагогічну науку, досліджуючи напрями розвитку європейської університетської освіти в умовах сталого розвитку та особливості імплементації інновацій в освітньому процесі. У працях дослідників Н. Лазаренко [6], Н. Ничкало, Л. Лук'янової [7] та інших визначено тенденції цифровізації освіти, окреслено актуальності її реформування. Окремі аспекти розвитку університетської освіти вивчали М. Вовк (тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні) [3], Л. Нос (система підготовки вчителя початкової школи в університетах Канади) [8] Г. Товканець (університетська освіта в трансформації суспільства ХХІ століття) [12; 20] та ін.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в обґрунтуванні особливостей, стратегій і тенденції розвитку університетської освіти в європейському освітньому просторі. На основі методів теоретичного узагальнення й аналізу, порівняльного аналізу, групування і систематизації досліджено методологічні засади та напрями побудови, визначено тенденції у розвитку університетського освітнього середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зазначимо, що аналіз наукових досліджень уможливило визначити умови освітніх трансформацій, які спричиняють зміни та окреслюють ландшафт близького майбутнього. Сьогодні

це – збільшення тривалості життя, розвиток інтелектуальних технологій, зростання цифрової реальності, надструктуризація організацій, інституцій та бізнесу, новітні технології ЗМІ та соціальних мереж, глобальна взаємопов'язаність.

На основі аналізу наукових джерел [2; 5; 12; 17; 21] ми систематизували принципи побудови сучасного університетського освітнього середовища (рис. 1).

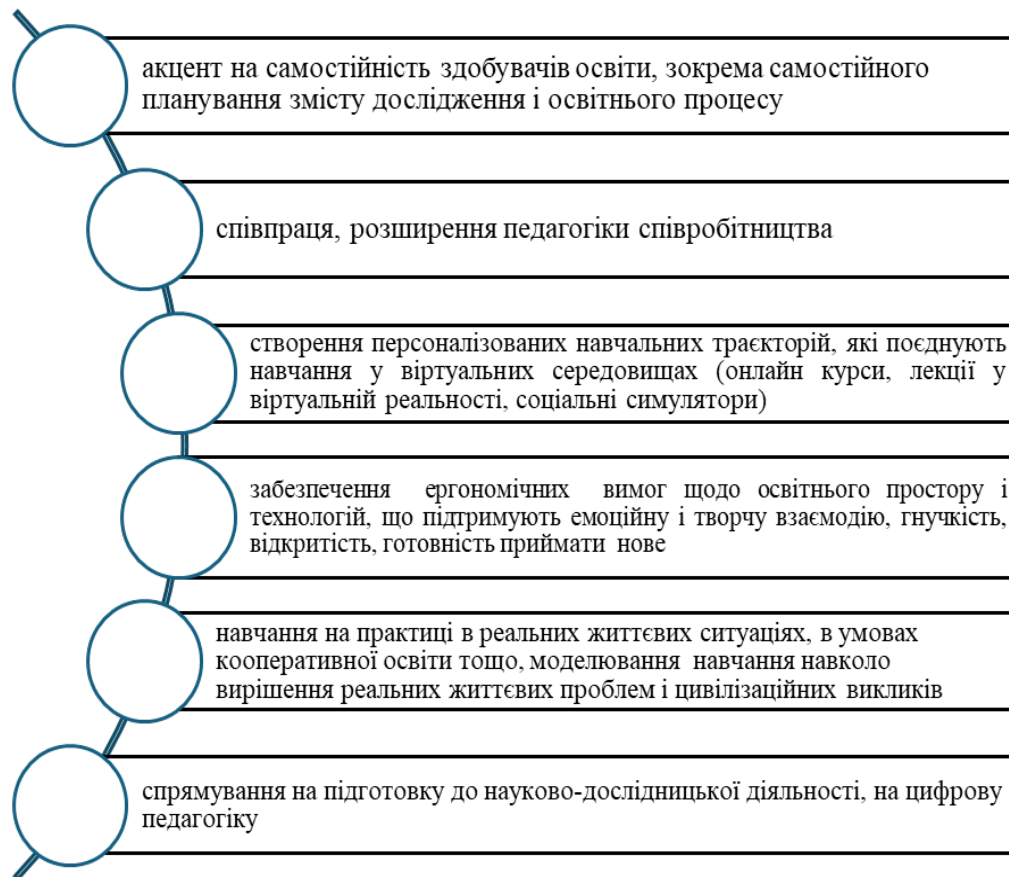

Рис. 1. Принципи побудови університетського освітнього середовища

Зазначимо, що на загальноєвропейському рівні формулюються стратегічні цілі у сфері освітньої галузі з урахуванням необхідності розвитку тих компетенцій, які потребують сучасні ринки праці. Вироблення нової стратегії для Європи до 2030 року [9; 10; 17] відображає прагнення європейських політичних еліт до подолання глобальних та регіональних викликів

міжнародного співтовариства. У позитивному баченні майбутнього на першому плані вимальовуються цінності інноваційного розвитку [14].

Цілі університетської освіти відображено у документах ООН щодо прийняття порядку денного у сфері сталого розвитку на період після 2015 року [10]:

1. Забезпечення до 2030 року для всього населення однакового доступу до недорогоювартісної та якісної вищої освіти.

2. Створення і удосконалення навчальних закладів, які беруть до уваги інтереси осіб з особливими освітніми потребами і гендерні аспекти, забезпечення вільного від насилля і соціальних бар'єрів та ефективного освітнього середовища для всіх.

3. Збільшення у всьому світі кількості стипендій, що надаються студентам із країн, що розвиваються.

4. Збільшення до 2030 року кількості кваліфікованих викладачів, які підвищують кваліфікацію на основі міжнародного співробітництва.

У контексті трансформації університетської освіти і її поступової адаптації до потреб суспільства все частіше постає питання про необхідність розширення сфери діяльності університетів і виходу за межі двомірної класичної моделі. Університети змінюють свою парадигму: вони переходять від класичної науково-дослідної моделі до “університету 3.0”, в якому на “третій план”, після освітньої та наукової діяльності, виходить абсолютно нова діяльність, пов'язана з розвитком регіонального співтовариства [18].

Визначимо стратегії університетської освіти в європейському освітньому просторі (рис. 2).

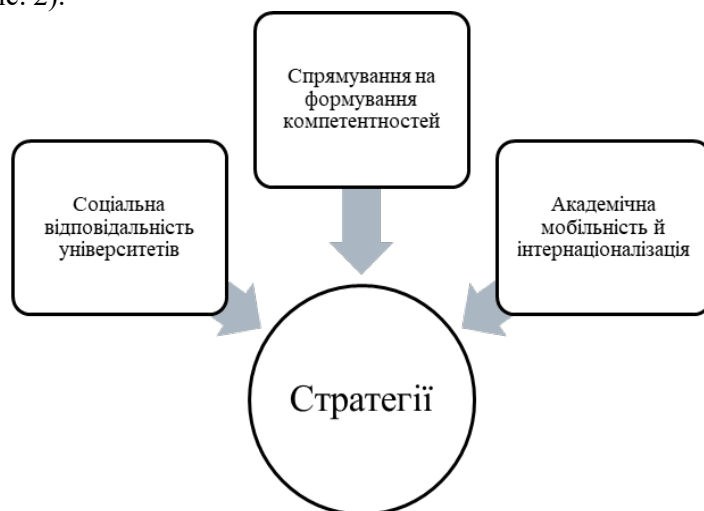

Рис. 2. Стратегії в розвитку університетської освіти

П. Монтесінос, Дж. Карот, Ф. Мора виділяють три рушійні чинники, що лежать в основі місії університетів: соціальний, підприємницький та

інноваційний [19, с. 197, 198]. До соціальної сторони належать види діяльності, метою яких не є отримання економічної вигоди: надання соціальних послуг на добровільних засадах, формування соціальних мереж, проведення відкритих культурних заходів на базі університету. Підприємницький аспект полягає у створенні спільних виробничих наукових досліджень, комерціалізації інтелектуальної власності, реалізації платних програм підвищення кваліфікації, надання в оренду приміщень для виставок та конференцій. Посилення функції взаємодії в структурі соціальної залученості може бути диверсифіковане на чотири основні компоненти: під час реалізації програм розвитку університет взаємодіє з широким спектром колективних акторів, які беруть участь у розвитку регіональних систем, що дає можливість опосередковано впливати і одночасно залишатися в тренді регіонального розвитку; кількість і якість зв'язків університету, що складаються згодом у платформи взаємодії і впливають на його середовище; посилення взаємодії університету підсилює його вплив на регіональний розвиток та активізацію розвитку освіти [1].

Європейські експерти розробили систему, що допомагає виявляти характерологічні особливості й критерії ефективності вищої освіти [17; 18; 21]:

1. Критерій “Людські ресурси” спрямований на виявлення факту передання сформованих у процесі науково-дослідної діяльності компетенцій у сферу виробництва і надання громадських послуг (виконання соціальної місії).

2. Критерій “Інтелектуальна власність” – кодифікація знань, що виробляє університет. Показники стосуються патентів, зареєстрованих як університетом, так й індивідуальними винахідниками, його співробітниками, кількості отриманих ліцензій та сум, що надійшли від винагород за авторські права.

3. Комерціалізація результатів індивідуальних і колективних наукових досліджень, тобто трансфер знань через підприємницьку діяльність (наявність цільових робочих груп, бізнес-інкубаторів, надання університетом фінансування діяльності компаній, зокрема пайову участь).

4. Контракти з виробництвом, спільне продукування знань і їх включення у сферу виробництва як основний маркер привабливості університету. Показниками можуть бути кількість укладених контрактів (з представниками індустрії), членство у професійних асоціаціях, роль, яку фахівці університету відіграють у професійних мережах, публікації, види участі в безперервному професійному навчанні, консультаційна активність, кількість стажувань.

5. Контракти з державними установами, соціальна спрямованість, налагодження некомерційних відносин, зорієнтованість на соціокультурну сферу (освіта, туризм, медицина тощо).

6. Участь у процесі прийняття рішень, залученість до формування та реалізації рішень щодо освітньої політики на різних рівнях, включення у стратегічні дослідження; участь у складанні довгострокових програм, залученість у роботу комітетів з розробки стандартів, стратегії безпеки тощо.

7. Результати трансферу знань у суспільство, “поширення знань” і взаємодії з суспільством загалом, розвиток компетентностей фахівців.

Сучасні дослідження засвідчують, що в умовах глобалізації й транснаціоналізації важливим є формування таких компетентностей [1; 9; 17; 20]:

1. Особистісні (загальнокультурні) компетентності: оптимістичний погляд на життєві ситуації, здатність адаптуватися та ефективно взаємодіяти в умовах зростаючих вимог непостійних та невизначених середовищ, неоднозначності сигналів і складності контекстів.

2. Соціальні компетентності: здатність до аналітичного опрацювання великого обсягу даних, виявлення алгоритмів, прогнозування динамік; здатність підтримувати міждисциплінарний діалог та продуктивно взаємодіяти у кроссекторальних командах; уміння представляти і розкривати завдання, а також моделювати оптимальні робочі процеси й середовища задля системного досягнення бажаних результатів у кожній індивідуальній ситуації, виявлення і стимуляція необхідних моделей мислення для кожного завдання та здатність створювати фізичні й ментальні передумови для їх вирішення.

3. Аналітичні компетентності: здатність налагоджувати прямі та глибокі міжособистісні зв'язки, висока емоційна освіченість та соціальна компетентність на основі довіри та поваги як передумови плідної співдії; здатність адаптуватися і взаємодіяти у різних середовищах глокалізованого світу, можливість налагоджувати комунікації відповідно до локальної специфіки як на рівні лінгвістичного порозуміння, так і на рівні адаптації до соціального, культурного, геополітичного контексту [6].

4. Компетентності синтезу: здатність розпізнавати причини та наслідки основних трендів, помічати тенденційні процеси на периферії соціальних систем; вправність у знаходженні рішень та відповідей за межами стандартних варіантів і норм; налаштованість на інклюзивне зростання, готовність до розширення горизонту планування, гнучкого мислення та активного формування спільних інтенцій для досягнення комплексних цілей з іншими учасниками процесу; здатність ранжувати та фільтрувати інформацію за важливістю та релевантністю, спроможність працювати в умовах множинності сценаріїв розгортання подій у середовищі [5].

5. Компетентність системного мислення – здатність розпізнавати і розуміти відносини; аналізувати складні системи; застосовувати принцип обережності; оцінювати наслідки дій; справлятися з ризиками і змінами; створювати своє власне бачення майбутнього; застосовувати принцип обережності; оцінювати наслідки дій.

6. Компетентність критичного мислення – здатність ставити під сумнів норми, практики і думки; рефлексувати щодо власних цінностей, сприйняття і дій; займати власну критичну позицію в дискурсі про сталий розвиток [7].

7. Прогностична компетентність – здатність до колективного розроблення та імплементації інноваційних процесів, які сприяють сталому розвитку на місцевому і більш високому рівні.

Наголосимо ще на одній особливості розвитку вищої освіти – інтернаціоналізації, яка була розроблена з урахуванням націленості університету на побудову стратегічного партнерства у галузі науки та міжнародної освіти, розвитку міжкультурного освітнього середовища та зміцнення співпраці з бізнес-спільнотою. Якісна реалізація цих напрямів передбачає вирішення таких конкретних завдань: проведення масштабних наукових досліджень; залучення до навчання талановитих молодих людей з усього світу; підтримка співпраці з випускниками у рамках асоціацій; розвиток довгострокових партнерських відносин із бізнес-спільнотою; підтримка статусу престижного освітнього центру; створення позитивного іміджу в міжнародних спільнотах через надання стипендій; підготовка випускників, затребуваних на міжнародному ринку праці, які мають важливі міжкультурні компетенції.

Для підвищення рівня інтернаціоналізації університети збільшують кількість курсів та програм, що сприяє розвитку академічної мобільності студентів та викладачів і дає змогу ЗВО бути привабливим місцем для навчання іноземних студентів [7; 8; 9]. Високі показники інтернаціоналізації у галузі науки досягнуто завдяки злиттю освітньої та наукової діяльності. Розвиток науки дає університетам переваги за участю у конкурсах програм, що фінансуються ЄС, та робить ЗВО привабливим для співпраці з провідними університетами світу [2]. На рівні Європейського Союзу, наприклад, це програми академічної мобільності проекту Erasmus. Важливо, щоб така наукова діяльність була стимульована на національному рівні. Програма Європейського Союзу Erasmus+ підтримує міжнародний обмін між студентами, науковцями та викладачами, а також міжнародний обмін ідеями та кращою практикою серед ЗВО як між європейськими країнами, так і партнерами в усьому світі. Зазначені завдання реалізуються у межах таких напрямів: 1) мобільність для студентів та викладачів; 2) співробітництво в галузі інновацій та обміну передовим досвідом; 3) програма Жана Моне (проекти у галузі європейських досліджень) [4; 11].

Вивчення особливостей, принципів, цілей і стратегій розвитку європейського освітнього простору [9; 12; 15; 16; 17 та ін.] дає підстави визначити такі тенденції (рис. 3).

Аналіз наукових і документальних джерел [1; 2; 10; 12; 14; 15; 21] засвідчує, що нова освітня парадигма зумовлює необхідність радикальних змін у системі університетської освіти. Щоб створити умови для нової освіти, важливо доповнити впровадження технологічних інновацій радикальними змінами особистісного і міжособистісного аспектів освітніх систем: зростання особистісно-орієнтованої освіти й акцент на самоорганізацію освітньої діяльності здобувача освіти [18], створення команд, груп і мережевого

(взаємного) навчання, що дає можливість розвитку колективних і глобальних компетенцій та процесів індивідуального зростання.

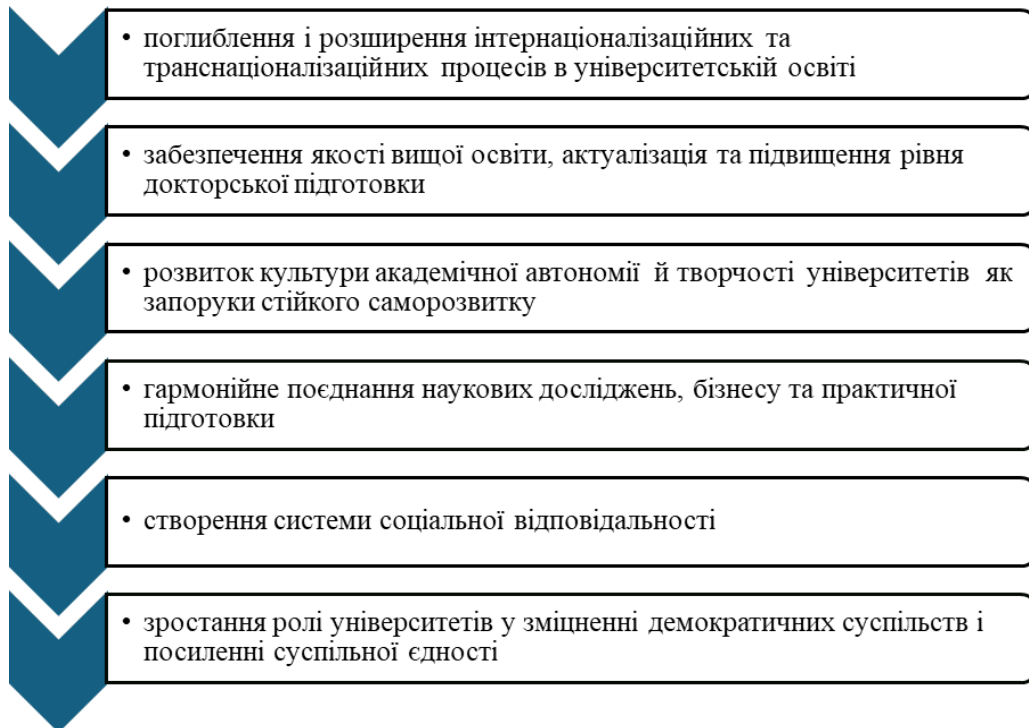

Рис. 3. Тенденції у розвитку європейської університетської освіти

Висновки. Сучасний університет передбачає активне включення міжнародного виміру до всіх сфер напряму діяльності – від освітньої і дослідницької до адміністративної та організаційної. Нагальним завданням є створення університету, здатного адекватно відповідати на економічні та політичні виклики, певною мірою упереджувати їх. Водночас варто активізувати увагу на створення сучасної ефективної системи університетської освіти, яка є конкурентоспроможною на внутрішньому, європейському та світовому ринку освітніх послуг.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у аналізі впливу освітніх програм на становлення гуманітарного діалогу у сфері розвитку міжнародної взаємодії.

1. *Авишенюк Н. М.* Тенденції розвитку транснаціональної вищої освіти у другій половині XX – на початку XXI ст. : монографія ; за наук. ред. Лещенко М. П. Київ : Інститут обдарованої дитини, 2015. 610 с.
2. *Аузан А. А.* Місія університету: погляд економіста. URL: <http://polit.ru/article/2013/05/07/auzan>.
3. *Вовк М.* Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні: виклики та перспективи. Естетика і етика педагогічної дії. 2020. Вип. 22. С. 150–165.
4. *Волярська О. С.* Перспективи розвитку університетської освіти в Україні. URL: https://www.researchgate.net/publication/362769791_perspektivi_rozvitku_universitet_skoj_osviti_v_UKRAINI
5. *Каленюк І. С., Куклін О. В.* Розвиток вищої освіти та економіка знань : монографія. Київ : Знання, 2012. 343 с.
6. *Лазаренко Н.* Сучасні тенденції розвитку системи освіти в країнах ЄС. Рідна школа. 2019. № 3, 4. С. 12–17.
7. *Ничкало Н. Г., Лук'янова Л. Б., Вовк М. П.* Освіта для цифрової трансформації суспільства. Вісник НАПН України. 2024. № 6(2). С. 2–9.
8. *Нос Л. С.* Система підготовки вчителя початкової школи в університетах Канади. Рідна школа. 2012. № 8/9. С. 77–80.
9. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. URL: <https://greenworld.in.ua/index.php?id>.
10. Сімнадцять цілей сталого розвитку. URL: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku>.
11. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2022/04/15/VO.plan.2022-2032/Stratehiya.rozv.VO-23.02.22.pdf>.
12. *Товканець Г. В.* Університетська освіта в трансформації суспільства XXI століття. Nauka, edukacja, wychowanie i praca. Warszawa–Siedlce : AKKA, 2018. S. 244–251.
13. *Чернов М. М., Конопляник Л. М., Пришупа Ю. Ю.* Педагогічна вища освіта України 2022–2026 рр.: вектори розвитку. Академічні візії. Вип. 15/2023.
14. 2050: The Future of Work. URL: https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/BST_Delphi_E_03lay.pdf.
15. *Garben S.* The Future of Higher Education in Europe: The Case for a Stronger Base in EU Law LEQS Paper. 2012. No. 50. 50 p. URL: [http://www.lse.ac.uk/european Institute/ pdfs/LEQSPaper50](http://www.lse.ac.uk/european%20Institute/pdfs/LEQSPaper50).
16. Global Education Futures Report Educational ecosystems for societal transformation. Educational Ecosystems For Societal Transformation Published by Global Education Futures 2018. Authors: Pavel Luksha, Joshua Cubista, Alexander

Laszlo, Mila Popovich, Ivan Ninenko. Design & Creative Team : Daria Frolova Pavel Luksha Joshua Cubista, 2018. 132 p.

17. Krause K.-L. D. Vectors of change in higher education curricula. Journal of Curriculum Studies. 2022. No. 54(1). P. 38–52. DOI: <https://doi.org/10.1080/00220272.2020.1764627>.

18. Laszlo A., Russell J. “Thrivable Education”. In E. Laszlo and K. Dennis (Eds.). WorldShift 2020: The New Vision. Exploring the Evolving Horizons. Rochester, VT: Inner Traditions, 2013.

19. Montesinos P., Carot J-M., Mora F. Third Mission ranking for world class universities: Beyond teaching and research. Higher Education in Europe. 2008. Vol. 33 (2–3). P. 195–199.

20. Tovkanets Anna. University and lifelong education in the european educational space: the interdependence of goals and strategies. UNESCO chair journal “Lifelong professional education in the XXI century”. 2020. No. 2. P. 24–29.

21. Vincent-Lancrin, S. OECD, World Bank and CERI. Cross – border tertiary education: a way towards capacity development. Paris : OECD, World Bank and CER, 2007.

References

1. Avsheniuk, N. M. (2015). Tendentsii rozvytku transnatsionalnoi vyshchoi osvity u druii polovyni XX – na pochatku XXI st.: monohrafiia; za nauk. red. Leshchenko M. P. Kyiv : Instytut obdarovanoi dytyny.

2. Auzan, A. A. Misiia universytetu: pohliad ekonomista. URL: <http://polit.ru/article/2013/05/07/auzan>.

3. Vovk, M. (2020). Tendentsii rozvytku pedahohichnoi osvity v Ukraini: vyklyky ta perspektyvy. *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii*, 22, 150–165.

4. Voliarska, O. S. Perspektyvy rozvytku universytetskoï osvity v Ukraini. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/362769791_perspektivi_rozvitku_universitetskoï_osviti_v_Ukraini.

5. Kaleniuk, I. S., Kuklin, O. V. (2012). Rozvytok vyshchoi osvity ta ekonomika znan : monohrafiia. Kyiv : Znannia.

6. Lazarenko, N. (2019). Suchasni tendentsii rozvytku systemy osvity v krainakh YeS. *Ridna shkola*, 3–4, 12–17.

7. Nychkalo, N. H., Lukianova, L. B., Vovk, M. P. (2024). Osvita dlia tsyfrovoy transformatsii suspilstva. *Visnyk NAPN Ukrainy*, 6 (2), 2–9.

8. Nos, L. S. (2012). Systema pidhotovky vchytelia pochatkovoi shkoly v universytetakh Kanady. *Ridna shkola*, 8/9, 77–80.

9. Peretvorennia nashoho svitu: Poriadok denniy u sferi staloho rozvytku do 2030 roku. Retrieved from <https://greenworld.in.ua/index.php?id>.

10. Simnadtsiat tsilei staloho rozvytku. Retrieved from <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku>.

11. Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022–2032 roky. Retrieved from <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2022/04/15/VO.plan.2022-2032/Stratehiya.rozv.VO-23.02.22.pdf>.
12. Tovkanets, H. V. (2018). *Universytetska osvita v transformatsii suspilstva KhKhI stolittia*. Nauka, edukacja, wychowanie i praca. Warszawa–Siedlce : AKKA, 244–251.
13. Chernov, M. M., Konoplianyk, L. M., Pryshupa, Yu. Yu. (2023). Pedahohichna vyshcha osvita Ukrainy 2022–2026 rr.: vektory rozvytku. *Akademichni vizii*, 15.
14. 2050: The Future of Work. Retrieved from https://www.bertelsmannstiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/BST_Delphi_E_031ay.pdf.
15. Garben, S. (2012). The Future of Higher Education in Europe: The Case for a Stronger Base in EU Law LEQS *Paper*, 50, 50. Retrieved from [http://www.lse.ac.uk/european Institute/ pdfs/LEQSPaper50](http://www.lse.ac.uk/european%20Institute/pdfs/LEQSPaper50).
16. Global Education Futures Report Educational ecosystems for societal transformation. Educational Ecosystems For Societal Transformation Published by Global Education Futures (2018.) Authors: Pavel Luksha, Joshua Cubista, Alexander Laszlo, Mila Popovich, Ivan Ninenko. Design & Creative Team : Daria Frolova Pavel Luksha Joshua Cubista.
17. Krause, K.-L. D. (2022). Vectors of change in higher education curricula. *Journal of Curriculum Studies*, 54(1), 38–52. DOI: <https://doi.org/10.1080/00220272.2020.1764627>.
18. Laszlo, A., Russell, J. (2013). “Thrivable Education”. In E. Laszlo and K. Dennis (Eds.) *WorldShift 2020: The New Vision. Exploring the Evolving Horizons*. Rochester, VT : Inner Traditions.
19. Montesinos, P., Carot, J-M., Mora, F. (2008). Third Mission ranking for world class universities: Beyond teaching and research. *Higher Education in Europe*, 33 (2–3), 195–199.
20. Tovkanets, Anna. (2020). University and lifelong education in the european educational space: the interdependence of goals and strategies. *UNESCO chair journal “Lifelong professional education in the XXI century”*, 2, 24–29.
21. Vincent-Lancrin, S. (2007). OECD, World Bank and CERI. Cross – border tertiary education: a way towards capacity development. Paris : OECD, World Bank and CER.

*Стаття: надійшла до редколегії 24.03.2025
доопрацьована 14.04.2025
прийнята до друку 27.04.2025*

**STRATEGIES AND TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF UNIVERSITY
EDUCATION WITHIN THE EUROPEAN EDUCATIONAL SPACE**

Anna Tovkanets

*Mukachevo State University,
Uzhhorodska Str., 26, Mukachevo, Ukraine, UA-89600
tovkanec2017@gmail.com*

The article focuses on the peculiarities of the development of university education in the European educational space. It substantiates the increase in life expectancy, the development of intelligent technologies, the growth of digital reality, the superstructuring of organizations, institutions and businesses, the latest media and social media technologies, and global interconnectedness as conditions for educational transformations. The strategies of university education are defined: social responsibility of higher education institutions, focus on the development of competencies, academic mobility and internationalization. The characterological features and criteria for the effectiveness of university education are identified. It is emphasized that in the context of globalization and transnationalization, it is important to develop competencies – personal, social, analytical, predictive, synthesis, systemic thinking, and critical thinking competencies. The following trends in the development of university education are identified: deepening and expanding internationalization and transnationalization processes, ensuring the quality of higher education, updating and raising the level of doctoral training, developing a culture of academic autonomy and creativity, harmoniously combining scientific research, business and practical training, creating a system of social responsibility, and increasing the role of universities in strengthening democratic societies and enhancing civic unity. It is concluded that the introduction of technological innovations requires changes in the personal and interpersonal aspects of university education: deepening of personality-oriented learning and emphasis on self-organization of educational activities of the student, formation of teams, groups and networking, which makes it possible to develop collective and global competencies and processes of individual growth, new global educational ecosystems, and improvement of educational level indicators.

Keywords: university education, development strategy, trends, European educational space, competence, pedagogical dialogue, quality of higher education, social orientation.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>